

Franschen konden toentertijd overigens toch al niet veel genade vinden in de oogen van den rechtgeaarden Engelschen burgerman. De voorstelling die men zich in Engeland van den Franschman vormde, kwam vrijwel overeen met die van Hogarth, die n.b. niet verder dan Calais is gereisd. „De eerste maal”, zegt deze in zijn vooroordeelen zoo hardnekkige Brit, „dat een Engelschman van Dover naar Calais gaat, moet hij getroffen worden door den zoo anderen staat van zaken bij zoo korten afstand. Een kluchtige vertooning van krijgshaftigheid, een pompeuze parade van godsdienstigheid, veel lawaai en weinig wol. Om te resumeeren: armoede, slavernij en aangeboren onbeschaamdheid, verschoolen onder een gemaakte beleefdheid, geven u hier een trouw beeld van de manieren der geheele natie”, enz.

De vrijheidstonen van de Fransche revolutie vonden dan ook weinig weerklank in het land, waar men het als een nationale deugd beschouwde, den overbuur van het Kanaal te haten. Vonden de denkbeelden der Jacobijnen en Girondijnen wel degelijk sympathie bij Fox en zijn partij, het grootste deel der Engelsche burgerij heeft, misschien door de geheel andere omstandigheden waaronder zij verkeerde, en door gemis aan kennis van de Fransche toestanden, stellig vijandig daar tegenover gestaan. In de caricatuur vindt men dan ook de omwenteling bijna nergens verdedigd, en de zeer grove, maar lang niet slechte spotprent van

anonyme herkomst: „Afscheid van Lodewijk XVI van zijn familie” staat vrijwel alleen. Men kan er trouwens niet veel anders dan een zeer brute bespottung van de ongelukkige koninklijke familie in vinden; de soldaten der conventie schijnen in hun brutaal optreden en barbaarsche jool nauwelijks meer geïdealiseerd dan het vorstelijk gezin. De prent is stellig een belangrijk document, ik geloof niet dat ruwer kijk op het sinistere voorval denkbaar is.

Zoo eenstemmig als het nageslacht is geweest in de erkenning van Hogarth's grootheid, zoo weinig komen de meeningen overeen in de taxatie van den voornaamsten politieken caricaturist van het eind der 18de en het begin der 19de eeuw, James Gillray (1757—1815).

Wright noemt hem: den grootsten der Engelsche caricaturisten, en misschien van alle caricaturisten van den nieuwen tijd wier werken bekend zijn”.

George Cruikshank, zijn onmiddellijke opvolger, die als jongmensch het laatste

werk van den erger dan kindsch geworden man uit te voeren kreeg, zag vol bewondering tot hem op. Latere beoordeelaars hebben hem ver beneden Rowlandson en Cruikshank (ik spreek hier slechts van de politieke caricatuur) gesteld, en de (overigens weinig kunstproevende) Eduard Fuchs (Die Karikatur vom Altertum bis zur Neuzeit) ontzegt hem — of het op eigen gezag alleen is weet ik niet — den naam van kunstenaar.

Ongetwijfeld is Gillray een knap, ver-

JAMES GILLRAY. PAUL I.